

Aan
De voorzitter van de Rijksministerraad

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Contactpersoon
Cluster Curaçao
Datum
7 april 2020
Ons kenmerk
Cft 202000041

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800
E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Pagina
1/8

Bijlage
-

Onderwerp
Advies over liquiditeitssteun Curaçao

Geachte heer Rutte,

In de brief van 1 april jl. informeert de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) over de besluitvorming in de Rijksministerraad (RMR) van 27 maart 2020¹. Vanwege de Covid-19 crisis heeft de RMR besloten dat Curaçao op grond van artikel 25 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) mag afwijken van artikel 15 lid 1 van de Rft. De mate waarin wordt afgeweken van deze en eventuele andere normen van de Rft moet nog worden voorgelegd en vastgesteld door de RMR. Het Cft wordt verzocht te adviseren over de liquiditeitsbehoefte van de landen voor de maand april. In dit bericht wordt daar invulling aan gegeven.

Curaçao heeft op 1 april jl. een concept pakket sociale maatregelen gepresenteerd inclusief gevolgen voor de begroting van Covid-19. Dit pakket is exclusief ondersteuning van de deviezenpositie. Conform besluitvorming van de RMR is de Nederlandsche Bank inmiddels verzocht te adviseren over de deviezen en de genoemde risico's. Curaçao verzoekt daarbij om ondersteuning op basis van artikel 36 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden deels in de vorm van een schenking. In dit advies gaat het Cft, op basis van eerdere RMR-besluitvorming, uit van eventuele liquiditeitssteun in de vorm van leningen. Het is aan de RMR om hier een besluit over te nemen. Gezien de reeds voor de crisis (fors) oplopende schuldquote tekent het Cft hierbij, wellicht ten overvloede, aan dat het verstrekken van verdere leningen het pad naar duurzame en houdbare overheidsfinanciën er niet eenvoudiger op maakt.

Gevolgen Covid-19 en beleidsmaatregelen

Curaçao neemt in zijn liquiditeitsprognose als uitgangspunt het door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) doorgerekende scenario van drie maanden sluiting en geleidelijk herstel met een reële krimp van de economie van 14,9 procent.

¹ Besluitvorming Rijksministerraad 27 maart 2020, 1 april 2020, BZK

Op basis van dit uitgangspunt verwacht het land in de maanden april, mei en juni ANG 315 miljoen aan begrote inkomsten mis te lopen. Het scenario dat Curaçao aanhoudt voor de daling van de ontvangsten in het tweede kwartaal schat het Cft in als realistisch.

Het CBCS gaat uit van drie maanden sluiting van het luchtruim voor inkomende en uitgaande commerciële vluchten met vervolgens een geleidelijk herstel van het toerisme. De door de CBCS doorgerekende scenario's houden echter geen rekening met de totale lock-down die vanaf 30 maart jl. geldt. De lock-down zal tot extra vraaguitval en verdere daling van de binnenlandse bestedingen leiden wat de krimp van de economie nog verder zal doen toenemen. Het Cft oordeelt dat de door Curaçao verwachte terugval van de opbrengsten reëel is.

Naast het aanvullen van de weggevallen inkomsten wil Curaçao een door de Commissie Noodfonds geadviseerd noodpakket aan (sociale) maatregelen treffen. Het pakket kost volgens Curaçao voor de maanden april, mei en juni circa ANG 380 miljoen. De maatregelen in het pakket zijn:

1. Maatregel ter behoud van werkgelegenheid – werknemers: Curaçao stelt voor een tegemoetkoming aan werkgevers van maximaal 80 procent van het salaris tot een maximaal salarisbedrag dat gelijk is aan het SVB-maximum dagloon ANG 267 (ANG 5.781 per maand). De door de regering ter beschikking te stellen uitkering omvat 80 procent vermenigvuldigd met de verwachte omzetzijdering en vermenigvuldigd met het brutosalaris. Voorwaarde is dat de werkgever verwacht tenminste 25 procent omzet te verliezen, het personeel in dienst blijft van de werkgever en ook doorbetaald wordt. Schatting kosten voor drie maanden: ANG 126 miljoen met als geschat effect dat de werkgelegenheid voor 16.500 werknemers in stand blijft.
2. Maatregel ter behoud van werkgelegenheid - zelfstandigen/ZZP: Curaçao stelt voor een tijdelijke aanvulling voor zelfstandige ondernemers, een uitkering van (netto) ANG 1.335 per maand (80 procent brutominimumloon), waarvan ANG 1.000 voor levensonderhoud en ANG 335 dekking voor lopende bedrijfskosten. Schatting kosten voor drie maanden: ANG 30 miljoen uitgaande van de werkloosheid van 65 procent van de 11.527 ZZP'ers (7.492 mensen). Om een vergelijking te kunnen maken met andere landen in het Koninkrijk zijn in tabel 1 het minimumloon en de onderstand opgenomen.

	Wettelijk bedrag onderstand per maand	Wettelijk bruto minimumloon per 1 jan 2020	Noodmaatregel Covid-19-virus werknemers (maandelijks)
Aruba	AWG 582	AWG 1.815	AWG 950
Curaçao	ANG 390	ANG 1.666	ANG 1.000
Sint Maarten	ANG 505	ANG 1.516	ntb

Tabel 1: Maandelijks tegemoetkoming loon ten opzichte van onderstand en minimumloon

3. Maatregel ter ondersteuning van de doorlopende kosten van een onderneming: Curaçao stelt voor een kredietfaciliteit, waarmee de MKB-bedrijven worden ondersteund die door omzetverlies niet aan hun doorlopende (vaste) verplichtingen kunnen voldoen. De kredietverstrekking wordt uitgevoerd door Korpodeko, een ontwikkelingsbank, in samenwerking met onder andere de Kamer van Koophandel en Qredits. De faciliteit bedraagt in totaal ANG 40 miljoen, waarvan de overheid ANG 38 miljoen wenst in te brengen.
4. Maatregel voor flexwerkers en vaste werknemers die worden ontslagen: Curaçao stelt een baanverliezersuitkering voor flexwerkers van maximaal ANG 1.000 per maand voor, mits zij kunnen aantonen in de afgelopen maanden in dienst te zijn geweest en te zijn ontslagen. Op basis van de geschatte werkloosheid onder flexwerkers, zijn de kosten van deze maatregel ANG 21 miljoen voor een periode van drie maanden.
5. Maatregel voor de weerbaarheid van onderstandtrekkers: Curaçao wil een weerbaarheidsuitkering voor onderstandtrekkers in de vorm van een voucher invoeren. Bij een voucher van ANG 450 per maand, kost deze maatregel ANG 21 miljoen voor 3,5 maanden (deze regeling geldt met terugwerkende kracht vanaf 16 maart 2020).
6. Overige sociaal-maatschappelijke initiatieven: deze zijn nog niet uitgewerkt. Het land gaat hierbij uit van een bedrag van ANG 30 miljoen voor een periode van drie maanden.
7. Er is een post van ANG 27 miljoen opgenomen voor uitvoeringskosten en audits voor een periode van drie maanden.
8. Er is een post van ANG 54 miljoen opgenomen voor extra bijdragen aan de SVB wegens gemiste premies voor een periode van drie maanden.
9. Voorts is Curaçao voornemens om een aantal kleinere en fiscale faciliteiten (34 miljoen voor een periode van drie maanden) in te voeren om daarmee (kleine) ondernemers te compenseren.

Een samenvatting (in afgeronde bedragen) van de maandelijkse benodigde liquiditeiten voor dit steunpakket treft u aan in tabel 2.

1.	Maatregel ter behoud van werkgelegenheid - werknemers	42
2.	Maatregel ter behoud van werkgelegenheid - Zelfstandigen/ZZP	10
3.	Maatregel ter ondersteuning van de doorlopende kosten van een onderneming	13
4.	Maatregel voor flexwerkers en vaste werknemers die worden ontslagen	7
5.	Maatregel voor de weerbaarheid van onderstandtrekkers	7
6.	Overige sociaal-maatschappelijk initiatieven	10
7.	Uitvoeringskosten, audit (10,0%)	9
8.	Extra bijdragen SVB	18
9.	Kleinere en fiscale faciliteiten	11
	Totaal Steunpakket	127

Tabel 2. Maandelijkse liquiditeiten benodigd voor steunpakket volgens Curaçao

Eerste beoordeling steunpakket

In zijn brief aan de RMR heeft het Cft de landen gevraagd, binnen de beperkingen van hun begrotingen, welke dekking zij zelf zouden kunnen genereren voor voorgenomen noodmaatregelen². De regering van Curaçao heeft aangegeven te kijken naar de wijze waarop het land financieel kan bijdragen en heeft daartoe de Commissie Noodfonds verzocht opties uit te werken. Gedacht wordt onder andere aan het herbestemmen van middelen uit de groeistrategie, een onderzoek naar een solidariteitsheffing voor ambtenarensalarissen en overheidsvennootschappen en het reviseren van taxholiday's. Met betrekking tot het herbestemmen van middelen uit de Groeistrategie wijst het Cft nadrukkelijk op de gedachte die aan het ter beschikking stellen van die kapitaaleningen ten grondslag ligt, te weten investeren in groei. Wat betreft de ambtenarensalarissen wijst het Cft erop dat Curaçao nog geen (volledige) invulling heeft gegeven aan de afspraak uit Groeiakkoord, dat per 1 januari jl. een nullijn voor ambtenaren, stichtingen en trendvolgers wordt ingevoerd. Tot slot wijst het Cft erop dat het land voornemens is om het compliance project stop te zetten, terwijl naar zijn oordeel inspanningen op dat terrein onverminderd belangrijk blijven.

Met betrekking tot de afzonderlijke maatregelen in het steunpakket constateert het Cft in een eerste assessment het volgende:

- Het Cft onderkent het belang van behoud van werkgelegenheid zowel van werknemers en als van zelfstandigen. Het Cft wijst erop dat de regeling van Curaçao voor baanbehoud van werknemers duur is met ANG 126 miljoen (bijna 3 procent van het bbp). Curaçao gaat uit van een tegemoetkoming aan de werkgever van maximaal 80 procent van het maximum dagloon ZV/OV en stelt als voorwaarde dat werknemers in dienst blijven en doorbetaald worden. Dit betekent dat van werknemers met een salaris tot het maximum dagloon ZV/OV geen bijdrage gevraagd wordt. Gezien de ernst van de Covid-19 crisis en de staat van de overheidsfinanciën geeft het Cft in overweging om een bijdrage van alle werknemers te vragen, bijvoorbeeld door uit te gaan van arbeidstijdverkorting tot 60 procent van het salaris met handhaving van een minimum (80 procent minimumloon) en maximum (maximum dagloon ZV/OV). Ook adviseert het Cft om afspraken te maken met werkgevers en werknemers over opname van vakantiedagen nu veel werknemers noodgedwongen niet kunnen werken. Het uitstel van betaling voor werkgevers van de loonbelasting en de werkgeversbijdrage premie aov/aww in combinatie met een 80 procent vergoeding van naar beneden gestelde salarissen zal zorgen voor een sterke daling van de vaste lasten/uitgaven voor werkgevers.
- Opvolging van de hiervoor genoemde adviezen voor de regeling voor baanbehoud van werknemers zal leiden tot een afname van de daarvoor benodigde middelen. Het Cft adviseert om deze versobering aan te wenden om voor maatregelen ter behoud van de werkgelegenheid van zelfstandigen en ZZP-ers.
- Bij de kredietfaciliteit gaat Curaçao ervan uit dat de overheid 95 procent dient in te brengen. Onduidelijk is waarom van de private sector geen hogere bijdrage mag worden verwacht.

² Brief Cft aan RMR met kenmerk Cft 20200034, d.d. 24 maart 2020.

- Bij de maatregelen voor flexwerkers en ontslagen werknemers is nog onvoldoende duidelijk wat de relatie is met de sociale zekerheid en het huidige sociale vangnet.
- Bij de maatregelen voor de weerbaarheid van de onderstandtrekkers en het voorstel voor een voucher van ANG 450/maand is onvoldoende wat de relatie is met huidige crisis.
- De post van ANG 30 miljoen "Overige sociaal-maatschappelijke initiatieven" is onvoldoende uitgewerkt.
- De posten van ANG 27 miljoen "Uitvoeringskosten en audit (10 procent)" en "extra bijdragen SVB" zijn niet uitgewerkt. Daarbij wijst het Cft erop dat het geen inzicht heeft in de liquiditeitsstromen bij de SVB.
- Ook heeft het Cft vraagtekens bij het vermelden van een begrotingskamer, bureau integriteit en een nationaal planbureau. Deze onderwerpen zijn in de ogen van het Cft niet gerelateerd aan het bestrijden van de huidige crisis.

Met het uitgangspunt van liquiditeitssteun in de vorm van leningen is een beperking van de financiering van het steunpakket via leningen noodzakelijk voor de houdbaarheid van de schuldpositie van Curaçao. Juist om die reden heet het Cft in zijn eerdere advies aan de RMR aangegeven dat bezien moet worden wat de landen, binnen de beperkingen van hun begrotingen, nog verder zelf kunnen genereren aan dekking voor noodzakelijk geachte noodmaatregelen. Gezien de staat van de overheidsfinanciën verdient het tevens aanbeveling om bepaalde noodmaatregelen te versoberen. Het Cft adviseert vanwege het eminente economisch belang om wel een regeling voor baanbehoud voor werknemers en zelfstandigen door middel van leningen via Nederland te financieren. Daarmee wordt voorkomen dat deze personen werkloos worden of geen inkomen hebben en het draagvlak voor collectieve voorzieningen nog verder zal eroderen.

Liquiditeitsbehoefte

Van het land is een liquiditeitsprognose ontvangen. In deze prognose zijn zowel de inkomstenderving als de hogere uitgaven op basis van het pakket van sociale maatregelen verwerkt en een samenvatting (in afgeronde bedragen) hiervan vindt u in tabel 3.

Het Cft wijst erop dat de achterstallige betalingen aan APC deel uitmaken van de aanwijzing en stelt voor deze mee te nemen in het kader van rapportage daarover. Het Cft heeft nog onvoldoende inzichten in de liquiditeiten van de SVB en stelt daarom voor geen liquiditeitssteun te verstrekken voor achterstallige betalingen aan de SVB. Bij een volgende tranche kan met een nader inzicht in de bijgestelde prognose van de SVB ook liquiditeitssteun voor de achterstallige betalingen in de sociale zekerheid worden overwogen.

Zonder het steunpakket resulteert derhalve in april een liquiditeitsbehoefte voor verlaagde opbrengsten van afgerond ANG 63 miljoen. Het Cft adviseert om liquiditeitssteun verder te laten bestaan uit compensatie voor de financiering van de noodzakelijke maatregel ten behoeve van baanbehoud voor een maandelijks bedrag van ANG 42 miljoen (zowel voor werknemers als zelfstandigen).

Het land wordt gevraagd om voor 15 april a.s. met een voorstel te komen hoe het tot een evenwichtige verdeling komt tussen werknemers en zelfstandigen.

Ontwikkeling liquide middelen volgens CUR		APR	MEI
Beginstand		65	-253
<u>Inkomsten</u>		<u>88</u>	<u>85</u>
	Belastingen & premies	91	88
	Andere inkomsten	8	8
	Fiscale maatregelen steunpakket	-11	-11
<u>Uitgaven</u>		<u>406</u>	<u>313</u>
	Personeelslasten ¹	56	41
	Goederen & diensten	40	40
	Subsidies en overdrachten	26	22
	Sociale zekerheid ²	143	94
	Rente & aflossingen	26	2
	Steunpakket	115	115
Saldo		-318	-229
Financieringsbehoefte volgens land		-253	-482

Tabel 3 Ontwikkeling liquide middelen

¹ Inclusief achterstallige betaling in maart aan APC

² Inclusief achterstallige betaling van februari en maart aan SVB.

Voor de andere voorgenomen maatregelen uit het steunpakket adviseert het Cft geen liquiditeitssteun te verstrekken. Het land kan ervoor kiezen om de andere maatregelen uit het steunpakket te versoberen en te financieren uit de reguliere begroting. Extra financiële ruimte kan hiervoor worden gecreëerd door bestaande uitgaven en inkomsten aan te passen aan de huidige situatie en aanvullende maatregelen te treffen (bijvoorbeeld op personeelskosten, uitgaven aan goederen en diensten en subsidies en overdrachten). Voor Curaçao heeft het Cft eerder aangegeven dat de vastgestelde begroting voor 2020 onvoldoende invulling geeft aan de normen van de Rft en was reeds een begrotingswijziging (BW) in voorbereiding met ombuigingen. Het Cft verwacht dan ook dat deze ombuigingen onderdeel zullen zijn van de begrotingswijziging die voor 1 mei aanstaande dient te zijn vastgesteld en stelt zich op het standpunt dat deze kunnen dienen ter financiering van de andere onderdelen uit het steunpakket.

Het Cft adviseert om, ter voorkoming van een liquiditeitsprobleem aan het begin van de maand mei, uit te gaan van anderhalve maand aan liquiditeiten in plaats van een maand en dit in de vorm van een voorschot te verstrekken. Voor de halve maand mei is er een liquiditeitsbehoefte voor verlaagde opbrengsten van afgerond ANG 51 miljoen. Dit betekent dat het Cft voorstelt om nu liquiditeitssteun te accorderen voor de omvang van ANG 177 miljoen. In tabel 4 vindt u de cijfermatige uitwerking hiervan.

Voorstel Cft liquiditeitssteun		APR	MEI	Liquiditeitssteun
<u>Inkomsten</u>				
	Terugloop Ontvangsten	63	51	114
<u>Uitgaven</u>				
	Steunpakket	42	42/2=21	63
Liquiditeitssteun		105	72	177

Tabel 4 Voorstel Cft liquiditeitssteun

Bij een besluit tot liquiditeitssteun geeft het Cft in overweging om voor de huidige en volgende tranches de vorm te kiezen van een tweejarige bulletlening met eenzelfde datum van aflossing en de intentie deze lening bij herfinanciering om te zetten in een sinking bond. Zo wordt de mogelijkheid gecreëerd om over twee jaar, wanneer de crisis hopelijk het hoofd geboden is, de totaal gegeven liquiditeitssteun te herfinancieren waarbij op dat moment de passende aflossingstermijnen en overige voorwaarden kunnen worden bepaald. Voorts dient er een efficiënt beheer van de ter beschikking te stellen liquiditeiten te komen met specifieke aandacht voor doelmatigheid en het voorkomen van bureaucratie. Het ministerie van Financiën van Curaçao zou hierbij een leidende rol moeten hebben.

Advies

Samengevat adviseert het Cft u om voor Curaçao:

- Over te gaan tot liquiditeitssteun voor de gevolgen van Covid-19 voor de inkomstenderving en de maatregelen ten behoeve van baanbehoud. Daarvoor een bedrag van ANG 105 miljoen voor de maand april en een halve maand aan liquiditeiten voor de maand mei van ANG 72 miljoen beschikbaar te stellen. Dit betreft dus een totaal aan liquiditeitssteun van ANG 177 miljoen.
- In overweging te nemen deze liquiditeitssteun te verlenen in de vorm van een tweejarige bulletlening.
- Met betrekking tot het dan nog niet ingevulde pakket aan steunmaatregelen Curaçao te vragen keuzes te maken in de bestaande begroting om daarvoor financiële ruimte te creëren. Deze dienen zijn beslag te krijgen in een begrotingswijziging die voor 1 mei voor advies aan het Cft wordt voorgelegd.
- Het Cft zal met het land Curaçao nadere afspraken maken over een efficiënt beheer van de ter beschikking te stellen liquiditeiten met specifieke aandacht voor doelmatigheid en het voorkomen van bureaucratie.

Vervolg

De RMR heeft besloten dat de landen maandelijks moeten rapporteren uiterlijk vier weken naar het einde van de maand. Het Cft zendt de landen hiervoor op korte termijn een format. De eerste rapportage dient plaats te vinden over de maand maart 2020. Het Cft zal overigens de landen verzoeken om daar een versnelling in aan te brengen en ook inzichten te geven in de liquiditeitsstromen voor de sociale fondsen. Dit is een voorwaarde om een volgend verzoek tot liquiditeitssteun in behandeling te kunnen nemen.

Kenmerk
Cft 202000041
Blad
8/8

Op basis van deze maandelijkse rapportage volgt het Cft de realisatie van het land en de ontwikkeling van de liquiditeitspositie. Het Cft stelt voor om aan het begin van mei op basis van de dan beschikbare inzichten een volgend advies aan de RMR uit te brengen met een actualisatie van de situatie en een beeld van de benodigde liquiditeitssteun tot het einde van juni 2020.

Hoogachtend,

De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De minister van Financiën van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao